

Henk Bakker

voorzitter V&VN

DE TOEKOMST VAN DE ZORG VRAAGT OM ANDERS ORGANISEREN

De Nederlandse samenleving verandert snel en zal er in 2040 heel anders uitzien. Dit heeft grote gevolgen voor de wijze waarop er dan zorg beschikbaar is en verleend wordt. Er is tegen die tijd een forse toename van het aantal (oudere) senioren (65+) naar 26% op een totale bevolking van 18 miljoen.

Dit is een toename van 3,1 naar 4,7 miljoen 65-plussers. Hiervan stijgt het aantal 80-plussers van 0,7 naar 2 miljoen. Meer dan de helft van de volwassenen heeft in 2040 een of meerdere chronische aandoeningen. Dit hoeft niet direct invloed te hebben op hun dagelijks functioneren. Wel leidt dit jaarlijks tot een grotere vraag naar zorg en ondersteuning en een hieraan gerelateerde afname van arbeidsproductiviteit. Dit geldt in het bijzonder voor de groep met complexe zorgvragen die ontstaan door meerdere aandoeningen tegelijkertijd. Door toenemende migratie zal onze samenleving een nog diversere samenstelling kennen, met grotere sociaaleconomische verschillen. Ook zullen er grotere gezondheidsverschillen ontstaan tussen lagere en hogere inkomensgroepen. Als er geen maatregelen genomen worden zullen de zorgkosten flink stijgen, de tekorten op de arbeidsmarkt toenemen en dientengevolge de wachtlijsten fors groeien. De huidige regulering van de zorg biedt onvoldoende antwoorden op deze problemen en vraagt om een ordening die niet marktwerking, maar samenwerking en de eigen kracht van mensen voorop stelt.

Wat is er nodig?

Om ook in 2040 goede zorg op doelmatige wijze te kunnen leveren is er meer samenhang nodig met nadruk op positieve gezondheid in plaats van op ziekte. Door het realiseren van de juiste zorg op de juiste plek staat niet langer de organisatie centraal, maar zorgarrangementen afgestemd op de vraag van de patiënt. Nog belangrijker wordt het voorkomen van gezondheidsproblemen door meer aandacht te besteden aan preventie. Met nadruk op een gezonde leefstijl, gericht op alle leeftijdscategorieën. Om hier op te kunnen sturen is het voor zorgverleners van groot belang dat zij tijdig over informatie beschikken, zoals gezondheidskenmerken van populaties in wijken en buurten. Bestaande en nog te ontwikkelen databronnen dienen hiervoor geïntegreerd en ontsloten te worden. Minister de Jonge is sinds kort de mening toegedaan dat de marktwerking in de zorg is 'doorgeslagen' en moet worden ingeperkt door niet de markt, maar samenwerking voorop te stellen. Door slimmer samen te werken in regionale en lokale netwerken, waar zorgverzekeraars, zorgverleners en gemeenten de zorg organiseren. Barrières, zoals mededingingsrechtelijke bepalingen, die deze samenwerking in de weg staan zullen dan wel geslecht moeten worden. Met de juiste zorg op de juiste plek wordt de concentratie van complexe zorg en het tegelijk dichtbij aanbieden van minder complexe zorg meer en meer mogelijk. Om dit een succes te laten worden, zullen overheid en zorgverzekeraars bereid moeten zijn om tot nieuwe regionale level playing fields te komen. Niet de organisatie, maar de zorgvraag van de patiënt staat dan voorop om het best passende zorgaanbod te leveren. De relatie tussen zorgverlener en patiënt zal door dit alles eveneens veranderen. De regie komt nadrukkelijker dan ooit bij de patiënt te liggen. Zorgverlener en patiënt zullen steeds meer samen beslissen over gezondheids- en behandeldoelen. Daar waar de patiënt en zijn omgeving die verantwoordelijkheid niet aan kan, zal extra begeleiding en ondersteuning worden geboden.

“Zorg zal in de komende jaren meer dan ooit met behulp van technologie in of dichtbij huis georganiseerd worden.”

Naast nauwe samenwerking tussen patiënt en zorgverlener, wordt ook steeds meer samengewerkt tussen zorgverleners interprofessioneel en multidisciplinair. In het bijzonder bij complexe, meervoudige aandoeningen is een integrale en generalistische aanpak noodzakelijk. Zorg zal in de komende jaren meer dan ooit met behulp van technologie in of dichtbij huis georganiseerd worden. Zorgverleners werken dan regionaal in netwerken, waarin men met elkaar samenwerkt en de zorg op elkaar afstemt. Dit alles vanuit een gerechtvaardigd vertrouwen in elkaar als professional. Gerechtvaardigd, omdat dan meer dan nu inzichtelijk is wat de kwaliteit en uitkomst van de verleende zorg is.

De beschikbare (informatie-)technologie dient ons dan wel in staat te stellen om binnen en buiten zorginstellingen gegevens uit te wisselen. Patiënten en zorgverleners hebben in 2040 eenvoudig contact via de digitale snelweg, waarop patiëntvolgend alle informatie direct beschikbaar is. Diverse medische en verpleegkundige interventies worden door techniek zoals robots en eHealth-toepassingen overgenomen. De beschikbaarheid van big data zal bij dienen te dragen aan het ontwikkelen van nieuwe interventies en het proactief kunnen inspelen op behoeften van verschillende populaties in wijken en buurten.

Om als zorgverleners de juiste zorg op de juiste plaats te kunnen leveren is het van belang dat zij beschikken over de juiste competenties. Dit geldt met name voor het samenwerken met andere professionals van sociaal domein tot hooggespecialiseerde zorg, bredere inzetbaarheid, samen beslissen en het kunnen overzien van het gehele ziektebeloop van de patiënt. Dit vraagt om aanpassing van bestaande opleidingen, het meer gezamenlijk opleiden van professionals en vanuit het eigen domein overstijgend kunnen denken en handelen.

Hoe verder?

Allereerst is een integrale meerjarenvisie noodzakelijk, resulterend in een toekomstbestendige organisatie van de zorg. Een organisatie die samenwerking voorop stelt en mensen in staat stelt mee te denken en te beslissen over hun eigen zorg. Om dit te realiseren is een breed maatschappelijk bewustzijn en een langdurig commitment van alle partijen nodig. Dit alles dient erin te voorzien dat op bestendige en niet vrijblijvende wijze wordt gewerkt aan het bevorderen van gezondheid en herstel. De ingrediënten hiervoor zijn volop aanwezig, nu nog de politieke moed om dit met elkaar te verwezenlijken. Laten we als veldpartijen en politiek de handen ineen slaan en ons gezamenlijk voorbereiden op een toekomst, waarin goede, betaalbare, beschikbare en toegankelijke zorg in de komende decennia mogelijk blijft. De tijd is er meer dan rijp voor om dit met gezamenlijke inzet een succes te laten worden.